

CENTAR ZA NENASILNU AKCIJU
CENTRE FOR NONVIOLENT ACTION

ured u Sarajevu:

Bentbaša 31, 71000 Sarajevo, BiH

Tel: +387 33 272 560

Fax: +387 33 440 417

cna.sarajevo@nenasilje.org

www.nenasilje.org

TROMJESEČNI IZVJEŠTAJ

MART 2002 - MAJ 2002

Centar za nenasilnu akciju (CNA) je nevladina i neprofitna organizacija čiji su osnovni ciljevi izgradnja mira, razvoj građanskog društva, regionalna saradnja i promocija kulture nenasilja.

Naša glavna aktivnost je organizovanje i vodjenje treninga (seminara) iz nenasilne razrade konflikata i podrška grupama i pojedincima/kama koji/e žele da se bave ovom vrstom rada. Kroz treninge iz nenasilne razrade konflikata imamo kao cilj razvoj političke svijesti učesnika/ca i širenje vještina nenasilnog ophođenja sa konfliktima. Na treninzima CNA okuplja ljude iz svih krajeva Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Jugoslavije i Makedonije, time dajući posebnu važnost umrežavanju i komunikaciji među ljudima iz različitih krajeva, podržavajući proces razgradnje predrasuda i izgradnje povjerenja.

CNA je počeo sa radom 1997. godine otvaranjem ureda u Sarajevu. Ured u Beogradu je otvoren 2001. godine. CNA je ogranak njemačke organizacije KURVE Wustrow.

Sadržaj

1.	UVOD.....	3
2.	GLAVNE AKTIVNOSTI	4
2.1.	Osnovni trening iz nenasilne razrade konflikata.....	4
3.	OSTALE AKTIVNOSTI	6
3.1.	Radionice u SHL - u za srednjoškolce	6
3.2.	Radionice na temu odnosa nacionalnog i rodnog identiteta	6
3.3.	Tribina i prezentacija Knjige «Dnevnik sa rezervistima».....	7
4.	PRILOZI	8
4.1.	Riječi učesnika i učesnica treninga.....	8
4.2.	o registraciji automobila u Sarajevu	10
5.	PLANOVI	12

1. UVOD

Drage prijateljice i prijatelji, još jedan period ispunjen raznim aktivnostima je iza nas.

U prethodna tri meseca smo, zajedno sa našim kolegama i koleginicama iz beogradskog ureda, radili na realizaciji dva bazična treninga iz nenasilne razrade konflikata (u Ulcinju i na Jahorini). Budući da su termini održavanja ta dva treninga bili veoma blizu, bilo je potrebno uložiti dosta snage i truda da bi sve bilo na zadovoljavajućem nivou. No, energija koju smo dobili iz tog rada ne može se meriti ni sa čim . Početak našeg projekta «Suočavanje sa prošlošću» planiran je za jun mesec, a pripreme za tribine koje će se održati u okviru tog projekta ulivaju nam nadu da je otvoreno još jedno polje u izgradnji mira na kojem itekako treba raditi i na kojem CNA može dati svoj doprinos. Naš je utisak da je zaista potrebno otvoriti razgovor koji se tiče događanja u proteklim ratovima, a koji ne bi bio usmeren ka traženju neke univerzalne i sveobuhvatne istine već ka razumevanju boli i strahova ljudi sa «druge» strane.

Osim tih bazičnih aktivnosti dosta snage, vremena i dragocene energije potrošili smo na još jednu samo naizgled bezazlenu aktivnost, a radi se o registraciji automobila. Kroz nekih četrdeset odlazaka u razne institucije suočili smo se sa svom silom strukturnog nasilja i imali prilike da testiramo koliko se uspešno nosimo sa takvom vrstom poteškoća. Nakon dva meseca neprestanih vađenja i overavanja novih i novih dokumenata automobil je konačno registrovan, ali potreba za raznovrsnim reakcijama na takav tretman ostaje.

Protekli dani i sedmice bili su obeleženi nekim promenama u političkoj i društvenoj situaciji u Bosni i Hercegovini. Dosadašnji visoki predstavnik Wolfgang Petrič završio je svoj mandat nametanjem ustavnih promena i uredbi čiji je jedan od ciljeva uspostavljanje konstitutivnosti sva tri naroda (Srba, Hrvata i Bošnjaka) na celoj teritoriji Bosne i Hercegovine. Koliko će taj deklarativni cilj biti postignut, a u kolikoj meri će to biti samo način za ozvaničenje trenutne situacije sa strukturom stanovništva u oba entiteta kakva postoji još od završetka rata (i posledica je iseljavanja i isterivanja stanovništva), ostaje da se vidi, no smatramo da je vrlo indikativan način na koji se došlo do promena. Nesudelovanje predstavnika SDS-a, HDZ-a i SDA u razgovorima sa visokim predstavnikom koji su prethodili ovim odlukama i donošenje gotovog rešenja ne ukazuju na visok nivo poverenja međunarodne zajednice spram lokalnih političkih struktura koje bi, po logici stvari, trebalo da budu odgovorne za sprovođenje pomenutih promena.

Još jedan politički događaj je, ponajviše na simboličkom nivou, veoma važan za rad na izgradnji mira na ovim prostorima. Radi se o tzv. Beogradskom sporazumu potpisanom od strane predstavnika državnog vrha Srbije i Crne Gore, kojim Jugoslavija postaje još samo istorijski pojam i simbol koji je obeležio živote milione ljudi. I dok čekamo da srpska i crnogorska skupština ratifikuju ovaj sporazum postaje sve jasnije da sama upotreba pojma «Jugoslavija» sada zaista jeste politički čin, a odnosi prema toj reči otkrivaju čitav spektar vrednosnih i ideoloških sistema. Kako god bilo, tek oni ljudi koji sebe smatraju Jugoslovenkama i Jugoslovenima dobijaju sve više prostora da postanu «strankinje» i «stranci» tamo gde su se rodili i žive.

Uvođenje turističkih propusnica za građane i građanke Hrvatske prilikom ulaska u Jugoslaviju zaista jeste vest koja raduje i nas, ali verujemo i dosta drugih ljudi kojima je stalo do jačanja mostova komunikacije između ove dve susedne države.

Hrvatska vlada takođe najavljuje korake u istom pravcu, te вреди nadati se da će se slična tendencija preneti na čitav region. Ali, odgovornost za tako nešto je na svima nama.

2. GLAVNE AKTIVNOSTI

2.1. Osnovni trening iz nenasilne razrade konflikata

Jahorina, Bosna i Hercegovina, 17-27. maj 2002.

Desetodnevni trening iz nenasilne razrade konflikata u organizaciji CNA Sarajevo, održan je na Jahorini u hotelu «Bistrica». Članovi/ce trenerskog tima ovoga puta su bili/e: Helena Rill, Nedžad Horozović, Nenad Vukosavljević i Tamara Šmidling.

Grupa učesnika/ca bila je sastavljena od 18 osoba iz različitih delova bivše Jugoslavije - Makedonija, Kosovo, Crna Gora, Srbija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina. I ovoga puta, na žalost, nismo uspeli da «okupimo» grupu od 20 ljudi jer je izgleda postalo tužno pravilo da se neke osobe jednostavno ne pojave na treningu bez ikakvog objašnjenja. Na taj način mesta za učestvovanje ostaju upražnjena i pored ogromnog interesovanja za trening (ovoga puta smo dobili 135 prijava). Specifičnu poteškoću predstavljala je neravnoteža između broja žena i muškaraca u grupi (11:7) nastala usled neuobičajeno velikog broja otkazivanja od strane pozvanih osoba, tako da je i lista čekanja bila u potpunosti iscrpljena. Činjenica da je među učesnicima/ama bila samo jedna osoba albanske nacionalnosti (sa Kosova) takođe je specifična, a razlog tome bio je mali broj prijave koje su stigle.

Među učesnicima/ama je bilo dosta osoba aktivnih u političkim partijama (Stranka demokratske akcije, Socijaldemokratska partija iz Makedonije, Liga socijaldemokrata Vojvodine), medijima (makedonski «Dnevnik», bošnjački magazin «Alem») i različitim nevladinim organizacijama, te je utisak da je nastavljen «trend» sa prethodnog treninga u Ulcinju i postignuta zadovoljavajuća ravnoteža zastupljenosti naših glavnih ciljnih grupa. Različiti konteksti i različite «priče» sa kojima su ljudi došli stvorili su atmosferu kritičkog preispitivanja i onoga sa čime se došlo na trening, ali i svega što se moglo čuti na samim radionicama.

Utisak je trenerskog tima da je trening bio veoma važno iskustvo za dobar deo ljudi u grupi, budući da je nekima od njih ovo bio prvi susret sa osobama iz gotovo svih delova nekada zajedničke države i prva prilika za međusobnu razmenu iskustava što je u pojedinim momentima znalo biti veoma bolno, ali je istovremeno i otvorilo prostor kako za izgradnju međusobnog poverenja, tako i za početak procesa razumevanja potreba i strahova «drugih».

Ključne teme i teme koje su dale «pečat» radu u svih deset dana bile su: nenasilna komunikacija, nasilje i razumevanje sukoba. Pored njih radilo se još i na temama: timski rad i donošenje odluka, različitosti, identitet i nacionalni identitet, uloga polova u društvu, kreativna razrada konflikata i moć i nenasilna akcija. Sa obzirom na iskustvo sa prethodna dva bazična treninga i ovom prilikom tim je postavio fleksibilan koncept, sa samo par unapred pripremljenih radionica. Osluškujući potrebe grupe i prateći pitanja koja ostaju nepokrivena, trenerski tim je nastojao da odgovori na sve tačke i okolnosti koje su se javljale u toku rada. Osećaj razumevanja, poverenja i podrške unutar trenerskog tima, ali i od grupe, uticao je na kreativnu atmosferu u kojoj su osmišljene nove postavke radionica i poneka nova vežba. Radionica o

nacionalnom identitetu je, prema onome što je navedeno u evaluacionim upitnicima, bila posebno važna za gotovo čitavu grupu jer su se kroz to pitanje otvorile mnoge bolne tačke (iskustvo sa nametanjem identiteta od strane sredine, nemogućnost iskazivanja svog identiteta koji bi bio u skladu sa onim što se oseća, visok nivo pretrpljenog nasilja zbog određenih vrsta identiteta itd.). Mnogi strahovi i problemi prepoznati su kao zajednički, bez obzira na šarolikost nacionalnih identiteta u grupi. Neke od izjava učesnika/ca tokom razgovora o nacionalnom identitetu:

- Ne mogu da sjetim da mi je obogatio život, samo sam probleme sa tim imao. Isto tako u ratu, navodna pripadnost jednoj strani ti je samo život ugrožavala, nisam nikakvu povlasticu imao.
- Poteškoća mi je kada me neko iz Hrvatske neće ni saslušati, već mi samo kaže „Znaš li ti šta je sve napravio tvoj narod mom narodu?“. Meni bi pomoglo kada bi svi ti koji se pozivaju na nacionalizam, samo za tren zapitali šta to znači.
- Meni je drago da mi niko nacionalni identitet nije isforsirao. Bogatstvo koje mi je donijelo je vezano za tradiciju.

Neki od prelomnih momenata na treningu desili su se tokom rada na temi nasilje kada je suočavanje sa sopstvenim primerima počinjenog nasilja izazvalo dosta teške emotivne reakcije kod dela osoba u grupi. Svest da je za izgradnju mira i razumevanje vrsta i izvora nasilja u društvu veoma važno početi od sopstvenog iskustva u činjenju ili podržavanju nasilja, pomogla je svima nama da se nosimo sa emotivno teškim situacijama. No, i pored tih momenata, veoma je značajna bila spremnost učesnika/ca da otvore proces traženja mogućnosti konkretnog delovanja u konfliktnim situacijama ili u situacijama sa izraženim strukturnim nasiljem. Koji bi bili načini nenasilne akcije i šta zapravo nenasilna akcija kome znači, bio je jedan od lajt-motiva ovog treninga i svest da se, ipak, dosta toga može činiti i učiniti, bitno je uticala na osnaživanje učesnika/ca i na shvatanje neophodnosti preuzimanja sopstvene odgovornosti za društvo u kome se živi. Tokom razgovora o shvatanjima nenasilne akcije čula su se različita razmišljanja:

- Za mene je nenasilna akcija ne uzvratiti agresijom na tuđu agresiju i pokušati njegovu agresiju transformisati. Govoriti iz sebe i iz svojih osećanja.
- Meni to znači imati prostora i sigurnosti za reći i izjasniti se a pri tome ne uskratiti drugima da to isto učine, znači ne zatvarati vrata.
- Za mene znači truditi se da razumem i sebe i druge, i raditi protiv nepravde, i u toj akciji za slobodu i pravdu ne ugrožavati druge. Nikako mi nije pasivno gledanje nego aktivno delovanje i otvorenost ka stalnom preispitivanju toga.

Na kraju, trenerski tim je u svojoj evaluaciji treninga izrazio veliko zadovoljstvo radom u čitavih deset dana, poverenjem koje je postojalo unutar grupe i tima i prostorom koji se otvorio za buduću saradnju sa učesnicima/ama, bilo kroz program Trening za trenere (za koji postoji veoma veliki potencijal u grupi), bilo kroz druge vidove saradnje i uzajamne podrške u budućnosti.

U prilogima ovog izvještaja možete pročitati kako su neki/e učesnici/e doživjeli trening.

3. OSTALE AKTIVNOSTI

3.1. Radionice u SHL - u za srednjoškolce

U dvodnevnoj radionici koja se na inicijativu i organizaciju SHL -a (Shuler Helfen Leben) desila u SHL kući u Sarajevu od 08.03 - 10.03. 2002. godine voditelji su bili članovi CNA tima Nedžad Horozović i Adnan Hasanbegović. Učestvovali su srednjoškolci/ke iz različitih gradova BiH (Bihać, Višegrad, Goražde, Glamoč). Ove radionice su organizovane u sklopu serije seminara koje SHL organizuje sa ciljem edukacije srednjoškolaca i njihovog uključivanja u rad na polju civilnih inicijativa. Učesnici su članovi sekcija u okviru njihovih škola koje se bave projektima vezanim sa civilno djelovanje u zajednici.

Koncept seminara je predviđao interaktivne cijelodnevne radionice iz nenasilne komunikacije, timskog rada, došenja odluka i razumijevanja sukoba sa ciljem usvajanja vještina komunikacije, osnaživanja učesnika i izgradnje grupe.

Primjetna je bila velika motivacija većeg dijela grupe i spremnost na rad u grupi i rad na sebi. Usvajanje vještina i razumijevanje tema je bilo na dosta dobrom nivou, pogotovu ako se uzme u obzir uzrast učesnika/ca i vremenski pritisak od dva dana efektivnog rada.

Visoka motivacija učesnika/ca daje smjer da bi sa ovom grupom i upšte ovom populacijom trebalo raditi mnogo više na razvijanju njihovog kapaciteta za društveno djelovanje.

Većina njih je već aktivna na nekim projektima u sklopu njihovih škola, što daje potencijal njihovog direktnog angažiranja na izgradnji civilnog društva pogotovo imajući u vidu njihovu svjesnost o društvenom stanju u njihovim sredinama kao i generalno nezadovoljstvo tim stanjem i iskazanom potrebom da se radi na promijeni.

3.2. Radionice na temu odnosa nacionalnog i rodnog identiteta

U Beogradu je, tokom februara i marta, održana serija radionica koje su se bavile odnosom između nacionalnog i rodnog identiteta. Članica sarajevskog ureda CNA Tamara Šmidling je, zajedno sa Danicom Minić iz Beograda, vodila vikend radionicu u kojoj su obrađene teme: različitosti, predrasude i uloga polova u društvu.

Grupa učesnika/ca brojala je 12 osoba i bila je dosta heterogena u pogledu interesovanja i ideja za delovanje osoba u njoj.

Osnovna ideja čitave serije bila je da se, kroz radionice, pokuša osvetliti i analizirati način konstrukcije identiteta u jugoslovenskom društvu protekle decenije, kao i tačke u kojima se prepliću rodni i nacionalni identitet. Prikupljeno je pregršt različitog materijala - video snimci, članci i novinske reklame i fotografije, fotografije bilborda itd. - koji na vrlo specifičan način osvetljavaju modele koji se nameću u čitavom procesu socijalizacije, još od ranog detinjstva.

Utisak je da su učesnici/e bili veoma motivisani za rad na ovim pitanjima, ali i za osmišljavanje nekih strategija budućeg delovanja na tom polju. Kroz učešće u radionicama i razmenu iskustava rodile su se ideje za moguće intervencije na bilbordima, kreiranje umetničkih radova inspirisanih ovom temom, kritički osvrt na neka od istaknutih dela jugoslovenske književnosti («Lagum» Svetlane Velmar Janković), ali i interesovanje za neku širu društvenu akciju koja bi podrazumevala protest protiv presije postojećih kalupa u koje se smeštaju i žene i muškarci, ali i (na primer) Srbi i Srпкиnje.

Obzirom da je ovo bila neka vrsta pilot projekta, nadamo se da će biti prostora i podrške da se ovakva kreativna energija «iskoristi» i uloži u dalji rad na sličnim temama.

Na kraju, ovo je prilika da se zahvalimo zaposlenima u biblioteci «Milutin Bojić» koji su, ustupivši nam svoje prostorije na korišćenje, ponovo imali sluha za dešavanja koja su još uvek, u dobroj meri, alternativna.

3.3. Tribina i prezentacija Knjige «Dnevnik sa rezervistima»

U organizaciji Dokumentacionog Centra - ratovi 1991 - 99, u prostorijama Kulturnog centra Rex u Beogradu i uz podršku RTV B92, 20.05.2002 desila se prezentacija Knjige «Dnevnik sa rezervistima» autora Nebojše Jovanovića, historičara iz Beograda. U sklopu toga, desila se javna tribina na kojoj se diskutovalo, kako o samoj knjizi, tako i uopšte o vrsti literature koja govori o poslednjim ratnim dešavanjima na ovim prostorima, o njihovoj ulozi u izgradnji mira i psiho-socijalnim procesima koji se dešavaju u ratnim okolnostima.

Pored samog autora, na tribini su učestvovali Tanja Tagirov iz Beograda, novinarka «Vremena» i dopisnica agencije HINA, a stanovnica Zagreba za vrijeme rata u Hrvatskoj, Nebojša Petrović iz Beograda socijalni psiholog koji radi istraživanje o psihološkim aspektima pomirenja na prostorima bivše Jugoslavije, te Adnan Hasanbegović član tima CNA Sarajevo, u ulozi mirovnog aktiviste.

Prvi dio ove tribine je bio posvećen samoj knjizi i autoru u smislu piščevog pogleda na sama događanja koja su ga inspirisala da napiše ovakvu knjigu, gdje je on govorio, između ostalog, o tim danima koje je proveo na ratištima u Hrvatskoj i stanjima u kojima se tada nalazio.

Nakon toga uslijedili su osvrti ostalih gostiju, kako na knjigu tako i na sama događanja u proteklim ratnim godinama, o uzrocima za nasilje koje se dogodilo i sl. Posebno je bilo govora o uticaju same knjige na proces pomirenja i izgradnje mira jer ovakva literatura doprinosi razumijevanju procesa koji su se dešavali u ratnim uslovima i potpunijem uvidu u pojedine elemente sukoba koji su bili uzrok nasilju. Jedan od važnih i za izgradnju mira korisnih elemenata u knjizi je što autor dosta govori o različitim motivacijama za ratovanje kod tadašnjih JNA rezervista kao i krizama identiteta, što također otvara prostor za detaljniju analizu i transformaciju konflikata koji su doveli do ratova.

Važan je aspekt svakako da se knjiga već duže vrijeme distribuira na hrvatsko tržište pod drugačijim nazivom: «Idemo na Zagreb».

Pred kraj su uslijedila pitanja i komentari publike.

Treba napomenuti da je ova tribina dobrodošla CNA timu za pripremu serije tribina «Otkud ja u ratu? Kako ka trajnom miru?» koji treba da se realizuje tokom juna na teritoriji Srbije u smislu provjere aktuelnosti tema i između ostalog i zbog toga što je autor Nebojša Jovanović jedan od bivših vojnika koji će aktivno učestvovati u tom projektu.

4. PRILOZI

4.1. Riječi učesnika i učesnica treninga

Nevena Zuber iz Karlovca

*«Nije važno kako se početak može malenim činiti: što se jednom dobro učini, to je učinjeno zauvijek»
(Gandi)*

Sudjelovanje na Osnovnom treningu iz nenasilne razrade konflikta za mene je bilo jedno novo i VELIKO iskustvo. Ono što nakon ovog treninga mogu reći, da mi je bilo jako bitno, a to je sva ta naša različitost koja se okupila tih 10 dana na Jahorini. Od kad je krenuo ovaj prokleti rat željela sam znati, šta o svemu tome što nas je zadesilo misle ljudi iz drugih krajeva bivše Jugoslavije. Da li su i oni protiv kao što sam i ja? Dolazak i sudjelovanje na ovom treningu premašili su sva moja očekivanja!! Zašto? Zato što kad sam prešla prag ureda CNA stupila sam u kontakt s ljudima koje sam prvi put vidjela u životu, i sa nekima sam odmah počela komunicirati kao da smo prijatelji cijeli život. Iskustvo i znanje koje sam stekla je veliko. Interesantno je bilo da neke igrice i vježbe, koju se na očigled bile lagane (čak dječije), u meni su izazivale bure reakcija na koje ni sama nisam bila spremna i nisam vjerovala da tako mogu reagirati.

Osjećala sam se sigurno u toj grupi i sa svima sam mogla normalno bez ikakvih problema razgovarati o svemu. Bitna su mi sva preispitivanja koja se, sad nakon treninga, događaju u meni. Prihvaćam lakše neke stvari, aktivno slušam svoje sugovornike i trudim se da stvarno čujem šta mi žele reći, ne dam se više lako izbaciti iz takta, ali isto tako sada dajem do znanja kada se sa nečim ne slažem i kada mi nešto smeta. Ono što mi je također bilo bitno je, kad su se pojavili za mene jako teški trenuci na treningu, imala sam veliki oslonac i podršku prijatelja iz grupe i trenerskog tima. To je ono što nikada neću zaboraviti, da ljudi koje poznaješ nekoliko dana, osjećaju tvoju bol i daju ti podrške i snage da kreneš dalje.

Smatram da je održavanje ovakvih treninga iz nenasilne razrade konflikta jako bitno (naročito za društvo iz kojeg ja dolazim) i da bi ih trebalo raditi i za širi krug ljudi. Poslijeratna situacija nije baš sjajna u mojoj zemlji, jer svatko može nositi oružje i potezati ga bez razmišljanja o posljedicama. Ljudi su izgubili povjerenje jedni u druge. Održavanje ovakvih seminara pomaže u izgradnji mira, obnovi izgubljenog povjerenja među ljudima, a usudila bi se i reći suočavanju sa istinom-sa svime onim što se dogodilo na području bivše Jugoslavije. Trebamo se boriti da saznamo istinu, pa makar ona bila i ružna i bolna. Iz svog iskustva stečenog na treningu mogu reći da sada imam manje nepovjerenja u ljude i da lakše prihvaćam neke situacije i probleme. Svjesna sam da za rad na izgradnji mira i poštenijeg civilnog društva treba vremena, puno rada, puno srtpljenja, ali i ljudi koji će se boriti za te ciljeve. Trening iz nenasilne razrade konflikta me je potakao da se još više zalažem da se odbaci nasilje kao (ustaljena) metoda rješavanja problema u društvu i državama; aktivno se zalagati da se promjene ponašanja (i ljudi i društva) koja potiču nasilje. Sudjelovanje na treningu dalo mi je veliki podstrek da se nastavim boriti za pravednije i poštenije civilno društvo i da radim na izgradnji mira.

Poruka CNA timu:

*«Sve dok postoji šačica ljudi odanih svojoj stvari borba može imati samo jedan svršetak, a to je pobjeda.»
(Ghandi)*

Zovem se Denijal Dervišević iz Asocijacije mladih SDA (Stranka demokratske akcije) Tuzlanskog kantona i ovaj seminar-trening je bio moj prvi odlazak ili dolazak u Republiku Srpsku. Moram priznati nije mi bilo lako nagovoriti sebe, jer to je najteže, da prihvatim činjenicu da ću deset dana biti negdje tamo u manjem BH entitetu. Moje predrasude o ovome su definitivno razbijene i nestale u zraku mojim dolaskom među prisutne na treningu. Boravak na Jahorini mi je omogućio premoštavanje rijeke predrasuda i upoznao sam dvadesetjednog (21) novog prijatelja od Makedonije, Kosova, Srbije, Vojvodine, Crne Gore pa do moje drage BiH. Neki od tih prijatelja mi znače mnogo u životu, a neki mnogo više, a svi -ukupno gledajući- NAJVIŠE.

Tradicionalista sam u razmišljanju, ja sam Musliman, i moju različitost su svi poštovali i prihvatili kao i ja njihove. Moram naglasiti da sam s nekoliko prisutnih samo utvrdio činjenično stanje i naše međusobno prihvatanje nije bilo neophodno već je tražena mogućnost individualnog shvatanja. Ovakvim treninzima se može napraviti dobar temelj za budućnost na prostoru ex-Jugoslavije jer nisam ni u jednom trenutku osjetio neslaganje u krucijalnim stavovima. Krucijalnim ili osnovnim stavovima ne smatram pitanja oko prava homoseksualaca ili nešto slično jer te stavove nosimo u srcu i to se ne može lako promijeniti, ali osnova problema i osjećaj prevarenosti s nečije strane ko je u našoj patnji vidio svoj interes i manipulirao narodom zarad ličnog promovisanja kao paćenika je isplivala na površinu nas samih i, po meni, pokazali smo neku želju za promjenom i zbližavanjem.

Osjećam da će proces pomirenja biti strašno dug. I treba se oprostiti, ali se ne smije nikad zaboraviti. CNA-ova inicijativa je odlična i treneri CNA su odlučni u provodjenju tih ideja i ako Bog da urodit će plodom pomirenja.

Uz želju za ponovnim susretom, želim Vam sve najljepše i neka Vas Bog čuva.

Ajli Bajramović iz Zenice

“Nenasilje je oružje jakih”

Citat Mahatme Gandija nad kojim se čovjek zaista ima razloga zamisliti. Upravo u ovaj citat mogla bih sažeti moj doživljaj desetodnevnog treninga iz nenasilne razrade i transformacije sukoba. Kroz niz samoiskustvenih vježbi, posebno onih teških iz oblasti identiteta bila sam natjerana “pročakati” ispod glazure pod kojom skrivam sve svoje nesavršenosti. Tih dana imala sam dovoljno vremena, prostora i sigurnosti istraživati granice svoga osjećaja sigurnosti - koje mi dozvoljavaju asertivnost spram drugih, te prostor gdje osjećaj sigurnosti prestaje a počinje strah, gubitak kontrole i neki vidovi nasilnog ponašanja.

Kakva veza postoji između nenasilne transformacije sukoba i izgradnje mira? Za mene - ogromna, alternativno učenje poput ovog treninga dalo mi je mogućnost da u direktan kontakt dođem sa različitim ljudima, čujem i pokušam razumjeti različite stavove, sagledati vlastite stavove i opredjeljenja iz drugih i drugačijih perspektiva i skraćeno rečeno - otvoriti prozore nekim novim vidicima koji su mi možda bili zamagljeni ili čak nedostupno nevidljivi.

Kod mene, nenasilan nastup sagovornika budi interes za razgovorom i saradnjom - jer mi ulijeva sigurnost, za razliku od osobe koja me ubjeđuje i pokušava promijeniti moj stav što samo rezultira mojim strahom i općim grčem.

Ne bih da generaliziram, ali mogu samo pretpostaviti, na osnovu preživljenog na treningu, da većina ljudi pozitivno reaguje na iskazano razumijevanje i želju za saradnjom.

U tom smislu smatram da se nenasilan pristup u razradi sukoba može veoma dobro iskoristiti u procesu izgradnje mira jer razgovarajući o spornim stvarima, koristeći se modelima razgovora kojima iskazujemo želju da razumijemo, otvaramo mogućnosti za nalaženje rješenja koje bi moglo biti zadovoljavajuće.

Bilo bi idealno ovakve treninge i učenje ovih vještina integrisati u obrazovne sisteme u društvu - kako bi nenasilna komunikacija bila prvi vid komunikacije koju učimo.

4.2. O registraciji automobila u Sarajevu

Iako to nije vrsta aktivnosti o kojima obično pišemo u našim izvještajima, zbog vremena i energije koje smo potrošili, evo nekoliko riječi i o procesu registracije automobila sa kojim smo se susreli u proteklom periodu. Krenuću od pretpostavke da mi, članovi/ce CNA, koji ima pravni status strane humanitarne organizacije koja već pet godina radi u BiH, prilikom registrovanja automobila nismo imali "poseban" tretman već da je to "uobičajena procedura". Probaću da se koristim terminima i floskulama kojima se koriste većina službenika/ca sa kojima sam dolazio u kontakt, i kojima sam se i ja koristio jer ne znam za druge, a i mogu i Vama biti od koristi.

Dakle, ako želite u Sarajevu da uvezete i registrujete automobil koji ima dokumenta u kojima ste Vi navedeni kao vlasnik vozila (što je bio naš slučaj) očekujte da naiđete na sljedeće:

Sama procedura do dolaska na granicu BiH je očekivano jednostavna. Ako neko od ovlašćenih lica na granici ili bilo gdje drugo u državama kroz koje prolazite zatraži saobraćajnu dozvolu i ako im pokažete dokumenta nećete imati nikakvih problema. Kada dođete na granicu sa BiH i prijavite automobil za uvoz morate da imate "novi carinski broj", pošto su se stari brojevi promijenili i od 31.12. 2001.g. više ne važe. Nas nije niko o toj promjeni obavijestio i nismo imali pojma šta je i čemu služi "carinski broj", a kamoli da moramo da imamo novi. Posledice takvog našeg "neznanja" bile su mnogobrojne: Čekali smo na parkingu jedne "špedicije" osam sati i na kraju su nas savjetovali da idemo na sljedeći carinski prelaz "jer su tamo Hrvati, a vi treba da registrujete auto u Federaciji, pa možda vas oni puste". Logično, zar ne? To smo i učinili. Dakle, usljedio je povratak odnosno izlazak iz zemlje, vožnja kroz susjednu Hrvatsku do sljedećeg prelaza na kojem se, preko granice tj. rijeke Save, prelazi skelom. U "špedicijama" na tom graničnom prelazu su nam opet tražili "novi carinski broj" ili "depozit od tisuću i pol maraka". Kako broj nismo imali a depozit, zbog opravdane sumnje da nećemo dobiti pare nazad, nismo htjeli da platimo, carinici su nam naredili da automobil parkiramo na parkingu koji se nalazi na granici, uzeli su nam dokumenta automobila i pasoš kolege i rekli nam da možemo da idemo. Gdje da idemo u 21.00. h. negdje u nekom mjestu blizu Orašja? Otišli smo u Sarajevo (tri sata vožnje) i sutradan ponovo došli na taj granični prelaz (tri sata vožnje) s kopijom faxes "načelnika carinske uprave Federacije BiH" u kojem nam dozvoljava da auto dovezemo do Sarajeva. (ne sjećam se tačno kako je ta dozvola zvučala terminima kojima su se koristili carinici i špediteri)

Carinjenje automobila i plaćanje carine je prilično jednostavna procedura. Neprijatnost koja Vam se može desiti je da nekoliko puta uzaludno dolazite i čekate po nekoliko sati (što je bio slučaj sa nama), dok ovlašćena osoba ne napravi procjenu vrijednosti automobila i potpiše "carinsku deklaraciju", što se po pravilu nikad ne dešava u dogovorenim rokovima. Nakon toga treba da izvršite tehnički pregled automobila i da predate zahtjev za registraciju u MUP-u koji je nadležan za Vas, zajedno sa svim potrebnim papirima i uplatnicama. Pored svega ostalog svakako Vam

je potreban prevod dokumenata koji su na engleskom jeziku, ovjerenih kod ovlaštenog sudskog tumača. Treba Vam i potvrda koja se zove "odjava" iz zemlje u kojoj ste kupili automobil da je bivši vlasnik automobila - bivši vlasnik automobila. Naime knjižica koju ste pokazivali ako bi Vam neko službeno lice u drugim državama zatražilo saobraćajnu dozvolu, i u kojoj piše da ste Vi vlasnik vozila, u stvari nije saobraćajna dozvola već "knjižica col tabli". A kada dobijete "odjavu" (može i fax-om) i kada je odnesete u MUP, trebaće Vam kupoprodajni ugovor (ne može fax-om), takođe iz zemlje iz koje je automobil, koji potvrđuje da ste Vi vlasnik vozila pošto "knjižica col tabli" nije saobraćajna dozvola i ona nije dovoljna. Kada i to donesete kažu Vam da ste to trebali odmah da donesete i da dođete sutra po saobraćajnu dozvolu. Sutra Vam kažu da dođete u ponedjeljak, a u ponedjeljak Vam kažu da dođete sutra. Kada ponovo dođete, kažu Vam da je, što se tiče njih sve u redu, ali je došlo do "rotacije" i da sad nova načelnica traži da ovjereni, od strane ovlaštenog sudskog tumača, prevod dokumenta sa engleskog jezika mora da ima i ovjeru iz suda kojom se potvrđuje da je sudski tumač koji je prevodio dokument i svojim ga pečatom ovjerio - zaista sudski tumač. Ako se Vaš sudski tumač nalazi na spisku ovlaštenih sudskih tumača koji se objavljuje u svakom broju "službenih novina Federacije BiH" nije dovoljno. U sudu će Vam reći da Vama u stvari treba "apostile pečat", ali njega možete dobiti smo ako na originalnom dokumentu imate "apostile pečat" zemlje iz koje je taj dokument. Taj pečat možete da dobijete u svakom sudu te zemlje, ali i nigdje drugo. Mi taj pečat nismo imali, pa smo se obratili Ministarstvu pravde Federacije BiH koje izdaje dozvole za rad sudskim tumačima sa zahtjevom da nam izdaju potvrdu da je naš sudski tumač na listi ovlaštenih sudskih tumača. Iako je u tom ministarstvu svima bilo čudno što neko iz neke službe traži potvrdu da je neki sudski tumač - sudski tumač, izdali su nam taj dokument. Ako dođete u situaciju da se obratite tom ministarstvu nemojte se začuditi njihovoj ljubaznosti, razumijevanju, susretljivosti i spremnosti da Vam pomognu. Ističemo da je način na koji su se odnosili prema nama zaposlene i zaposleni u tom ministarstvu nešto što nam je jako prijalo i nešto, što na žalost, u Sarajevu nije pravilo već izuzetak. Nova načelnica nam je "izašla u susret i dozvolila nam" da sa tom potvrdom registrujemo automobil uz uslov da joj se nikako sa sličnim zahtjevom ne obratimo za par mjeseci. Nama je taj uslov bio malo čudan pošto smo prethodni automobil uvezli prije pet godina, a kao humanitarna organizacija se ne bavimo uvozom automobila.

Sve u svemu, da bi uvezli i registrovali automobil u Sarajevu treba da odete u nekoliko službi i u nekoliko kancelarija preko četrdeset puta, i treba Vam nekih dva mjeseca. Jedna stvar u svemu ovome Vam možda može zvučati utješno. Dok budete plaćali carinu, poreze, razne dadžbine sigurno nećete imati problema. Procedura ide dosta glatko.

Na kraju želim da izrazim svoju nadu i da Vam poželim da ako Vi budete uvezli i registrovali automobil iz nekih razloga procedura bude puno lakša i jednostavnija. Jedan od razloga za to bi možda moglo biti i to da Vam se u Vašim dokumentima od automobila ne pojavljuje ime na osnovu kojeg Vas svi u Sarajevu svrstavaju u Srbina/kinju. (što je bilo u našem slučaju).

Nedžad Horozović

5. PLANOVI

Plan aktivnosti sarajevskog ureda CNA za naredna tri mjeseca izgleda ovako:

Osnovni trening iz nenasilne razrade konflikata 3, plan je da se održi od 26. jula do 05. avgusta negdje u Bosni i Hercegovini. Planirno je da u timu za ovaj trening budu: Adnan Hasanbegović i Tamara Šmidling iz CNA ureda u Sarajevu, Milan Colić iz CNA ureda u Beogradu i Bosa Janjušević iz Beograda koja je bila polaznica posljednjeg održanog CNA programa Trening za trenere/ice.

Planirane aktivnosti CNA ureda u Beogradu su:

Realizacija pilot projekta «Suočavanje sa prošlošću: Četiri pogleda - od prošlosti ODKUD JA U RATU? Ka budućnosti KAKO KA TRAJNOM MIRU?» Ovim projektom je predviđeno održavanje serije javnih tribina u gradovima Srbije na kojima će govoriti učesnici ratova u Hrvatskoj i BiH sa različitih strana.

Priprema i početak realizacija programa Trening za trenere/ice.

(Više o ovim aktivnostima možete pročitati u izvještaju CNA ureda u Beogradu)

*CNA veoma pozdravlja povratne informacije, sugestije,
pitanja i kritike u vezi sa ovim izvještajem i našim radom uopšte.
Vaša razmišljanja su nam od pomoći!
Hvala vam.*

Zahvaljujemo se svima koji su podržali projekat KURVE Wustrow - Centar za nenasilnu akciju, finansijski ili svojim angažovanjem koje je omogućilo ovaj projekat i pomoglo da se osigura njegova primjena kao i svima onima koji su bili sa nama u svojim mislima.

POSEBNO HVALA:

Auswärtiges Amt - German Federal Ministry of Foreign Affairs
Berghof Stiftung & Berghof Research Institute for Creative Conflict Management
Swiss Ministry of Foreign Affairs
Cara Gibney
Celia McKeon
Committee for Conflict Transformation Support (CCTS)
Iva Zenzerović
Centar za mirovne studije Zagreb
CNA ured u Beograd
Deutsche Friedensgesellschaft Vereinigte Kriegsgegner - DFG VK Bielefeld
Internationale Ärzte zur Verhütung des Atomkrieges - IPPNW Deutschland
Martina Fischer
Gesellschaft für technische Zusammenarbeit (GTZ), Sarajevo
Menschenrechtsreferat des Diakonischen Werkes
Nina Vukosavljević
Quaker Peace and Social Witness BiH (QPSW BiH)
Quaker Peace and Social Witness London
svim učesnicima i učesnicama treninga

Adnan Hasanbegović
Nedžad Horozović
Nenad Vukosavljević
Tamara Šmidling

za Centar za nenasilnu akciju
u Sarajevu, jul 2002.

Ovaj izveštaj može se slobodno distribuirati uz znanje izvora.